Allianssin asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta

Asia: U 14/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta

Teema: Direktiiviehdotuksen 12 artikla: lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen velvollisuudeksi työsuhteissa ja vapaaehtoistoiminnassa.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäseninä on noin 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Lausunto

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Kiitämme valiokuntaa mahdollisuudesta lausua.

Nuorisoala suhtautuu ehdotuksen tavoitteisiin ehdottoman myönteisesti. Tehokkaat toimenpiteet lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston torjumiseksi ja lasten suojeleminen vakavilta rikoksilta ovat äärimmäisen kannatettavia tavoitteita. **Toivomme valiokunnan kuitenkin huomioivan, ovatko ehdotettujen toimenpiteiden haitalliset vaikutukset oikeassa suhteessa siihen, miten hyviä tuloksia sääntelyllä pyritään saamaan.**

Direktiiviehdotuksen mukainen velvoite työnantajalle pyytää rikosrekisteriote lasten kanssa työskenteleviltä henkilöiltä on mielestämme perusteltu. Tämä vastaa jo varsin pitkälle nykyistä kansallista säätelyä, koska laissa lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisessä rikosrekisteriotteen pyytäminen on jo säädetty työnantajan velvollisuudeksi silloin, kun rekrytoidaan henkilöä tehtäviin, joissa hän on

henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisten kanssa. Tämä velvoite ei koske tilanteita, joissa työ kestää yhden vuoden aikana yhteensä enintään kolme kuukautta.

Nuorisoala suhtautuu sen sijaan kriittisesti vapaaehtoistehtävien järjestäjille esitettävään yleiseen velvollisuuteen pyytää rikosrekisteriote. Direktiiviehdotus poikkeaa tältä osin merkittävästi voimassa olevasta kansallisesta säätelystä – nykyisin Suomessa on säädetty vapaaehtoistehtävien järjestäjien oikeudesta, ei velvollisuudesta, pyytää rikosrekisteriote. Ehdotettu velvoite saattaisi osittain edistää lasten ja nuorten turvallisuutta, mutta samalla kuormittaa merkittävästi jo ennestään tiukentuvasta sääntelystä kärsivää järjestökenttää.

Tiukentuva sääntely voisi tarkoittaa myös vapaaehtoistehtävien ja vapaaehtoistoimijoiden määrän laskua. **Mahdollisuuksia toimia direktiivin mukaisesti haastaa myös järjestöjen resurssinäkymät, sillä Orpon hallitus aikonee leikata huomattavasti lasten ja nuorten toimintaa järjestävien järjestöjen rahoitusta. Samalla myös kuntien heikko taloustilanne vaikuttaa paikallistason järjestötoiminnan avustuksiin ja siten toiminnan edellytyksiin.**

Jos vapaaehtoisten rikostaustan tarkistaminen säädetään velvollisuudeksi, tulisi velvollisuuden kohdistua pidempikestoisiin vapaaehtoistyösuhteisiin vastaavasti kuin on työsuhteisten osalta säädetty nykyisessä laissa lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä. Edellytyksenä tulisi myös olla nykyisen vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä annetun lain mukaisesti tehtävän hoitaminen yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei tämän lain 4 §:ssä tarkoitetuista toimista huolimatta voida kohtuudella turvata.

Vapaaehtoistyö lisää tutkimusten mukaan sen tekijöiden ja koko yhteiskunnan hyvinvointia. Dosentti Jukka Hoffrenin laskelman mukaan vapaaehtoistyön arvo on vuosittain lähes 3,2 miljardia euroa, eli 1,3 prosenttia BKT:n arvosta. Laskelma tekee näkyväksi muiden ihmisten hyväksi tehdyn palkattoman työn ja merkityksen hyvinvoinnille. **Nuorisoalalla toimii noin 50 000 vapaaehtoista, joista osa toimii joko ainoastaan tai osittain alaikäisten nuorten kanssa.**

Jo jonkin aikaa on puhuttu siitä, että keikkaluonteinen pop up -vapaaehtoistyö on entistä suositumpaa ja pitkäkestoisen vapaaehtoistoiminnan suosio laskee. Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen vuonna 2018 Taloustutkimuksella teettämän tutkimuksen mukaan erityisesti nuoret ovat kiinnostuneita satunnaisesta vapaaehtoistyöstä. Auttaa siis halutaan, mutta silloin kun se itselle sopii tai kiinnostava tehtävä tulee vastaan. Pop up -tyyppiset tehtävät mahdollistavat myös erilaiset kokeilut ja itselle sopivan paikan löytämisen.

Pop up -vapaaehtoistyön lisääntyminen ja sääntelyn jatkuva kiristyminen ovatkin osittain ristiriidassa keskenään. Rikosrekisteriotteen hakeminen sekä hakemuksen käsittely oikeusrekisterikeskuksessa kestää useita päiviä, mikä ei usein sovi yhteen

nopeasti menevien ja tulevien vapaaehtoistoimijoiden, sairastumisten takia tarvittavien sijaisten ja spontaanin auttamisen kanssa.

Nuorisoala toivoo valiokuntaa huomioimaan laadukkaan suomalaisen vapaaehtoistyön hyvien edellytysten säilymisen lausunnossaan. Nuorisoalalla jatkuvasti kiristyvä sääntely ja rahoituksen nopea väheneminen voivat aiheuttaa merkittävän vapaaehtoistyötuntien ja vapaaehtoisten määrän laskun sekä lapsille ja nuorille järjestettävän toiminnan määrän ja laadun vähenemisen.

Helsingissä 29.4.2024

Aleksi Sandroos
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: *Talous- ja hallintojohtaja Juuso Luomala*
040 745 9182
juuso.luomala@nuorisoala.fi